

Mécsvilág

A SÁROSPATAKI NÉPFŐISKOLA TÁJÉKOZTATÓJA

IV.évfolyam

2.
szám

1990. január 22.

AZ ELSŐ NAP ESEMÉNYEIBŐL

D é l e l ő t t

Látóút a református egyház-kerület tudományos gyűjtéményeiben. Kalauzunk a kincsek között: Hörcsik RICHÁRD levéltárvezető

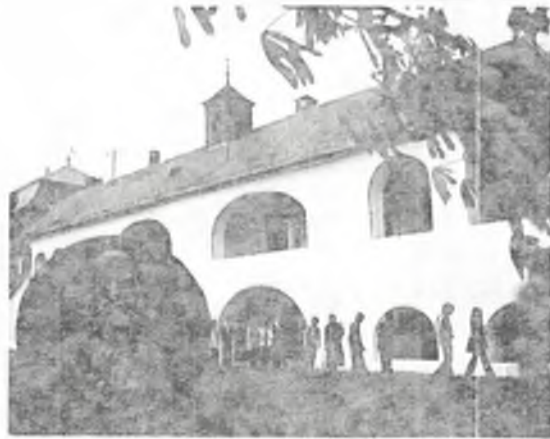
D é l u t á n

Ismerkedés az európai népfőiskolák múltjával, jelenével, pedagógiájával. Idegenvezetőnk: Harangi László tudományos kutató

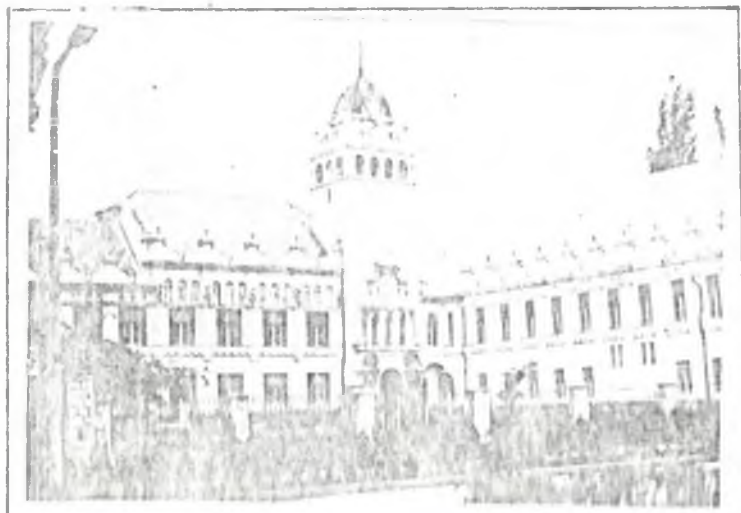
E s t e

Kirándulás a magyar népze-
ne csodálatos birodalmába,
egy volt pataki diák élmé-
nyei nyomában. Vezetőnk
Harangi László hegedűművész

SÁROSPATAK FALAI KÖZÖTT

megkezdttük kilencnapos együttmunkálkodásunkat. Érezzük a régiek üzenetét, amely az ősi kollégium Berna-sorának múzeumi termeiből árad felénk, s élvezzük a Comenius nevét viselő tanítóképző főiskola vendégszeretetét. Sokfelől jöttünk, s más-más terheket cipelünk hátizsákunkban, de az érdeklődésünk mégis egyfelé vonz: jobban szeretnénk ismerni a minket körülvevő világot, egy nemzet közösségi sorsát, a magunk képességeit és lehetőségeit. Méregetjük egymást s a feladatot, kutatjuk, mit mond nekünk a mások tapasztalata, a szakemberek igazsága. Az első benyomások jót ígérnek, remélhetjük, hogy valóra válnak reményeink, s nemcsak kellemesen, hanem hasznosan is töltjük e napokat. Az újraindult Sárospataki Népfőiskola negyedik évfolyamának résztvevőiként, a Németh László Baráti Kör tagjaiként mi is a pataki diákok családjába kerültünk.

1990. JANUÁR 22.

A magyar kultúra napja

Kölcsey Ferenc "HYMNUS" című költeményének keletkezése napját tavaly óta a magyar kultúra napjának tekintjük. Tavalyi népfőiskolai tanfolyamunkon is megemlékeztünk róla, s ezt kívánjuk tenni idén is. Vendégünk lesz SERFŐZŐ SIMON, a Miskolcon élő költő, s az ő alkotásain, gondolatain át pillanthatunk az élő magyar irodalomba.

A nemzeti himnuszunkká lett Kölcsey-vers 1823-ban született, nehéz történelmi időkben. Amikor a feudalizmussal szembe forduló nemzeti gondolat és felvilágosultság napirendre tűzi már a jobbágyrendszer és a hűbéri kiváltságok megszüntetését és a nemzeti függetlenség gondolatát. Ugyanakkor még csak halványan derengett a remény, hogy lesz erő a nemzetté formálódó magyarságban a fölismert változás véghezviteléhez.

A magyar kultúra jelentősége fölértékelődött e nehéz időkben. Él még Kazinczy, a nyelv és irodalom ügyének lelkes patrónusa, fölnevelődtek tehetséges tanítványai: Berzsenyi és Kölcsey, s készült már a költői hivatásra a magyar romantika kiemelkedő költője, Vörösmarty Mihály. A hamarosan beköszöntő reformkor nagy küzdelmei nem járhattak volna eredménnyel a kultúra jelentőségének felismerése nélkül.

A tanulság időszerű ma is. A magyar kultúra napján erre szeretnénk figyelmeztetni. A kultúra fogalmát átfogóan értelmezve arra emlékeztünk, hogy mit üzen nekünk a néphagyomány, az irodalmi kultúra, a művészet világa, a technikai kultúra s a társadalmi élet kapcsolatrendszerében megnyilatkozó tartalmas örökség.

Ne csak egyetlen nap maradjon ez: adjon ösztönzésünket nemzeti kultúránk folyamatos megbecsülésére, gyarapítására!

Kölcsey Ferenc

*Hymnus, a Magyar nép
divatáros székéből.
Ucke. Január. 22d.
1823*

*Isten áld meg a Magyarant
Jó kedvel, bővőggel,
Bujtós leléje védő kant
Ha kürd ellenéggel,
Bal éros a his négen tép
Hoza rá ny evaténdot,
Nagbünhődte már a nép
A múltad s jövődöt!*

AZ EURÓPAI NÉPFŐISKOLÁKRÓL

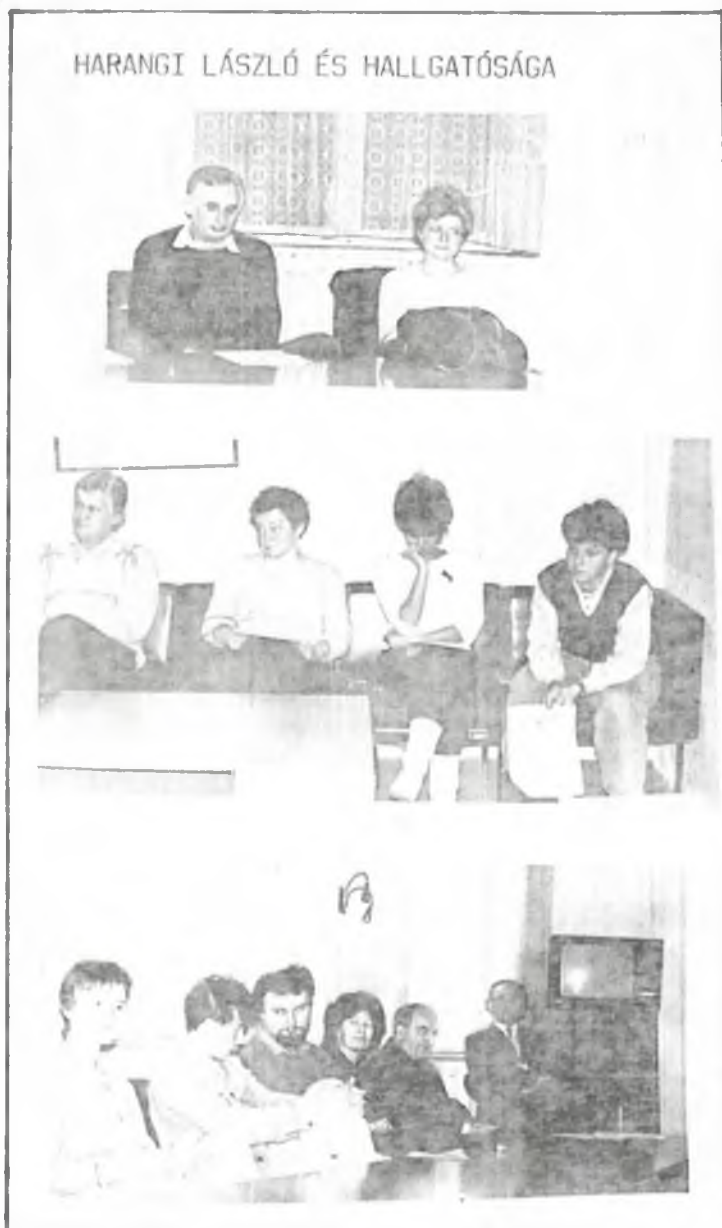
A Sárospataki Népfőiskola negyedik tanfolyamának első előadását HARANGI LÁSZLÓ tanár úr, a Művelődéskutató Intézet munkatársa tartotta szombat délután. Az előadás az európai népfőiskolák jellemzéséről szólt.

A bevezetőből a népfőiskola új hallgatói megismerkedhettek a népfőiskolák történetével, sajátosságaival, majd egyes országok népfőiskoláinak felépítésével, működésével és jellemzőivel.

A népfőiskolai mozgalom - ahogy ezt megtudtuk - az 1800-as évek elején Dániából indult és terjedt el Észak- és Nyugat-Európában. Dániában kulcskérdés lett a monarchiából a demokráciába való áttérés. De mi jellemzi ekkor Dániát? Az ország a feudalizmus korát éli. A parasztság, amely ekkor a legnépesebb osztály, nincs felkészülve a demokráciába való áttérésre.

Nikolaj Severin Frederik GRUNDTVIG (1783-1872) egy olyan iskolát szervez, amelyben lehetőséget teremt a parasztságnak, hogy felkészüljön a demokratikus társadalmi átalakulásra. Dánia a német kultúra szellemi hatása alatt élt, érthető, hogy a

nemzeti nyelv használatát és fejlesztését Grundtvig napirendre tűzte, s a nemzeti nyelv és kultúra ápolásának lehetőségét a népfőiskolákban látta. A népfőiskola szemben áll a régi, maradi iskolával, mert benne a folkelighedre tanították az embereket. Ez a dán szó néptudatosodást jelent, s egy olyan bűvös szó, amely azt fogalmazza meg, hogy minden közösség találjon önmagára és azonosuljon önmagával. Vagyis az identitást szolgálja. Ehhez a következők szükségesek: "vedd le az álarcot", vagyis a szívből jövő önfeltárás; a felszabadult, vidám légkör, a gyakran felcsendülő dal; a népiismeretre épülő önismeret; a történelmiség és irodalmiság; nap mint nap tenni valamit a közösségért. A népfőiskolai mozgalom a parasztságból nőtt ki, összenőtt a népiemlék mozgalomával, de továbblépett abból, tudott igazodni a változó körülményekhez.

A népfőiskolák egyik jellemzője, hogy közösségeket, nemzeteket kötnek össze. De mi jellemző a skandináv országok népfőiskoláira? Távol vannak a városoktól, gyönyörű természeti környezetben, amely összhangban van az emberrel. Ez közös jellemző, de vannak különbségek is. Például a népfőiskolák számában.

Dániában 100 népfőiskola működik, Svédországban 127, Finnországban 89, Norvégiában 84. De különbség mutatkozik a résztvevők számában is - a tanfolyamok időtartamától és minőségétől függően). Dániában a hosszú és a rövid tanfolyamok résztvevőinek száma 12 ezer, illetve 40 ezer; Svédországban 13 ezer, illetve 400 ezer; s a hosszú tanfolyamok időtartama 5-17 hét között mozog, a rövidek 1-4 hetesek.

Harangi tanár úr beszélt még az angol és a holland népfőiskolákról, a kelet-európai országok közül pedig a lengyel és a magyar kezdeményezésekről. Áttekintést adott a népfőiskolák tematikai változatairól (pl. családi népfőiskolák vagy a különböző rétegek számára szervezett tanfolyamok). Általános jellemzőik: függetlenek, autonómok, öngazgatók.

Az előadás után még együtt maradt a csapat, és a Balázs Károly tanár úr által megkezdett beszélgetéssel most már elsősorban a magyarországi népfőiskolákra fordítottuk figyelmünket.

LOVÁSZ ÉVA

)))O(((

Elsőéves tanítóképzősök a népfőiskola hallgatói között

K É P E K

AZ ELSŐ NAPOK PROGRAMJAIBÓL

A szombati klubest két jelenete

)))))))))O((((((((((((((((

Útban a Nagykönyvtár felé

K ö n y v e k k ö z ö t t

könyvtárt és levéltárt ma is páratlan értékűvé teszi. Ez az alap adja a lehetőségét ahhoz, hogy az ide érkező tehetséges falusi diák vagy munkás művelt fővel térjen vissza oda, ahonnan tudásvágya vezette ide.

Sajnos az elmúlt évtizedek alapos pusztítást végeztek a magyar falu életében és hagyományaiban. Most, az utolsó órában azonban lehetőség nyílik e folyamat megállítására, a még meglévő értékek megmentésére, megőrzésére és továbbadására. E munkához nyújthat segítséget az a történeti kincs, amit a Nagykönyvtár csaknem félmillió kötete, a levéltár 600 folyóméternyi irata, az iskola- és egyháztörténeti múzeum anyaga és az Ujszászy Kálmán vezette adattár jelent. Ez a gyűjtemény segítséget adhat azoknak, akik talán éppen az idei népfőiskolai élmények és tapasztalatok hatására döntenek majd úgy, hogy tudásukkal arccal a falu felé forduljanak.

H.I. - K.I.

SÁROSPATAK A MAGYAR MŰVELŐDÉSBN

Vasárnap esti előadásában SZENTIMREI MIHÁLY, a Tiszáninneni Református Egyházkerület Tudományos Gyűjteményeinek igazgatója három fő kérdéscsoportok keresztül közelítette meg Sárospatak szerepét a magyar, illetve az európai közművelődésben. Mégpedig a humánus megjelenésiformáival foglalkozott a gondolkodó emberben, kitért a vallás reformátorainak működésére, valamint a pataki kollégium emberformáló hatására.

Elsősorban a bibliamagyarozatok megreformálása, a katolikus szokásjog megváltoztatása volt a fő feladat Luther majd Kálvin törekvéseiben. Talán népi, etnikai megszokások is közrejátszottak abban, hogy egyes népek általában azonos irányzatot követtek és követnek ma is.

A Perényi család a török zaklatásai miatt kénytelen volt elhagyni sıklósi birtokát, s a Felvidéken, Sárospatakon keresett menedéket. Eltűrtta az itt kibontakozó reformációt, sőt később ő is protestált. Először a lutheri bibliamagyarozat elveit fogadta el, majd a kálvini reformáció megjelenése után a fű, Gábor állert erre a litre: El nagy mertéden meghatározta a sárospataki kultúrközpont kialakulását, amely a XVII. században meghatározó szerepet játszott. Lévon jogakadémiája,

T I S Z T A P O R R Á S B Ó L

Bácsi Ernő bácsi mindenkit magával ragadó, sojétoz előadásmódjával már az első pillanatban belepattint a szívümbé. Igényes, ízletesen megfogalmazott mondatai a régi pataki diákok szellemét röpítette a terembe.

Egy teljesen más világ nyílt meg szemünk előtt. A Faluban voltunk mendikánsként, járunk a nép között. Tiszta forrásból töltöttük meg kulacsunkat, hogy azok is ihassanak belőle, akik eddig csak a pocsolya keserű ízét érezték.

S Ernő bácsi fáradhatatlanul vezetett tovább. Hegedűjének hangja könnyeket csalt a szemembe. A legdrágább emberi értékek emlékei álltak fel szímemelő, amennyire jöttünk. Eltűntek a nemzeti elválasztó határok.

Magyarok voltunk...

+ + +

E néhány előadás előtt máris hatalmas megvilágosodás letkesett bennem. Előtt egy facsere, amelyet - meggyőződésem - át kell ültetnem másokba is, hisz' annyi a porlagon hagyott terület az emberekben, és oly' kevés az életképes növény. De a föld megművelhető. Pél kell mutatni! Én már megpróbáltam -- sikerült! Piciiny fákat ültettem, és tudom, hogy népfőiskolán barátaim is meg fogják tenni. S ha majd érdekes belőle, akkor meg fogjuk látni: nem volt hiába.

TÓTH FERENC

